

Pri 20 23

Slovenka

GLASILO SLOVENSKE PROTIFAŠISTIČNE ŽENSKE ZVEZE
ZA PRIKORSKO

Leto II.

Februar 1944.

št. 2.

OB 26. LETNICI RDEČE ARMADE.

Dne 23. februarja praznuje Rdeča Armada 26. - letnico svojega obstoja. Na ta veliki dan slavimo rojstvo sovjetske Rdeče Armade, ki so si jo v letu 1916 ustvarili Sovjeti pod vodstvom Komunistične Partije boljševikov.

Rdeča Armada dete sovjetskega naroda je zrasla iz ljudstva in se tudi bori za ljudstvo in njegove interese. Delavsko-kmečka armada pa se ne bori samo za pravice sovjetskih narodov, ampak tudi za pravice vseh zatiranih svobodoljubnih narodov sveta. Ona je tista, ki nam je največja opora in svetel vzgled v naši narodno-osvobodilni borbi. Po hrabrem vzgledu in primeru herojstva bratske slovanske Rusije stopamo tudi mi v zadnjo fazo naše borbe.

In ob proslavi tega velikega dne vse primorske žene in dekleta obljubljam in zagotavljam, da bomo vzgajale svoje sinove po svetlem vzgledu naših hrabrih rdeče-armejev.

Naj živi veliki voditelj vseh slovanskih narodov in maršal Rdeče Armade tovariš S T A L I N !

Naj živi napremagljiva RDEČA ARMADA, ki prinaša svobodo vsem zatiranim in izkoriščanim!

VTISI IZ PRVE POKRAJINSKE KONFERENCE SPZZ ZA PRIMORSKO

Drugega februarja so prvič v zgodovini zborovale zastopnice antifašistk cele Primorske. Prišle so žene od povsod: iz Slovenske Benečije, Vipavske, Goriške, Trsta, Tolmina, Istre, Brkinov in Krasa. Vse srečne in zadovoljne so bile, saj so prvič v svojem življenju imele priliko povedati in izkazati vso ljubezen ter zaupanje do naroda in do svojega narodnega vodstva.

Vsem, ki so se udeležili, je zapustila mogočne vtise. Skozi usta stotine delegatk je govorila Primorska, 25 let teptana in poniževana od barbarskega fašizma. Primorska, ki je bila boj 25 let za svoj narodni obstoj, za ohranitev materinega jezika; Primorska ki se je oklenila z vsem srcem naše narodno-osvobodilne borbe, v kateri vidi edino jamstvo za svojo svobodo in svobodo slovenskega naroda.

In naše žene so največ trpele pod barbarskim zatiranjem tujca. Najbolj so občutile narodno in socialno zatiranje. Z bolestjo so gledale kako so jim fašisti trgali iz naročja otroke in jih oblačili v svoje fašistične uniforme, kako je propadal dom in kako so fašisti stezali roko po slovenski zemlji. In niti za trenutek se niso prenehali boriti, niti za trenutek niso omahovali.

Vsa ta borbenost, vse hrepenenje po svobodnem življenju je prišla do izraza na tej konferenci, ki je izzvenela kot mogočen poziv vsem poštenim slovenskim materam in dekletom, ki mogoče še stojijo ob strani, da podprejo našo pravično in junaško narodno-osvobodilno borbo ter kot obsodba in prokletve vsem tistim, ki slabe ali bore se na strani sovražnika. Iz povedi primorskih mater je prihajala na dan vsa ljubezen, ki jo goji do naše narodne vojske in do njene ga voditelja, maršala Tita. Izrazile so svojo hvaležnost naši narodni vojski, ki je s svojimi žrtvami dosegla, da je danes Primorska s Slovensko Benečijo in Istro del nove Jugoslavije. Vzkliki: "Zivela naša vojska, zivel tovariš Tito" se niso mogli in hoteli poleči in so bili jasen dokaz, kako primorsko ljudstvo ljubi svojo vojsko in svojega velikega voditelja tovariša Tita, ki je posebljen iz naših velike narodno-osvobodilne borbe.

Obenem so izrekle svojo veliko hvaležnost bratški Sovjetski Zvezi, ki daje mogočno podporo naši

borbi, s tem, da njena s slavo ovenčana Rdeča Armada zadaja hitlerjevskim tolpom smrtne udarce in jih go ni proti zapadu, približuje dan končne osvoboditve -- za vse zasužnjene narode. Navdušenega vzklikanja : "Zivela Rdeča Armada", "Zivel tovariš stalin" ni hotelo biti konec.

Primorske matere so s ponosom pripovedovale o svojih padlih sinovih in možeh. Mlade žene so samozavestno govorile o svojih dragih, ki so padli za domovino kot junaki. Ponosno in veličastno je spregovorila "mati junakinja" o svojih dveh padlih sinovih. Iz njenih besed je izzvenela zavest, da so žrtve naših najdražjih prinesle in prinašajo velike sadove za naš narod.

Veliko zaupanje so izrazile vodstvu narodov Jugoslavije, AVNOJ-u in našemu narodnemu vodstvu Izvršnemu odboru OF, v katerih vidijo jamstvo za srečnejšo bodočnost slovenskega naroda in vseh narodov Jugoslavije v novi federativni, svobodni Jugoslaviji zgrajeni v bratstvu in enakopravnosti vseh njenih narodov.

Izrazile so svojo hvaležnost Centralnemu Komitetu Komunistične Partije Slovenije, brez katerega ne bi bilo veličastne borbe slovenskega naroda za svobodo in srečnejšo življenje. KPS je bila edina zmožna v najtežjih trenutkih slovenskega naroda povezati ves slovenski narod v Osvobodilno fronto in ga povesti v borbo proti okupatorju. Komunisti so bili in so najboljši in najpožrtvovalnejši borci v vrstah naše narodno-osvobodilne borbe. Enoglasno so izrekle svoje zaupanje in priznanje KP kot voditeljici narodno-osvobodilne borbe.

Pripovedovale so, o svojem upanju, da bo prinesla Primorski rešitev bivša Jugoslavija. Toda v aprilu 1. 1941. se je do kraja pokazala vsa gniloba nekdanje jugoslovanske vlade, ki je narod v najtežjih --

urenutkih zapustila in ošla na varno. Iz grl vseh - navzočih žena je zadonela obsodba jugoslovanske begunske vlade s kraljem Petrom II. na čelu. "Oni so ti sti, ki so nas izkoriščali prodali in zancitili brato norno klanje", je odmevalo po dvorani. Postavile so - zahtevo, da zavezniki priznajo našo novo vlado s TOV Titom na čeluter obsodijo izdajalsko begunsko vla = do in kralja Petra.

Z ogorčenjem so obsodile Mihajloviča in njego- ve častnike in z zaničevanjem in gnusom so govorile o Rupniku in njegovih švabobrancih, ki pomagajo Hi = tlerju uničevati naš narod. Vse dolgeatke so bile - glóboko pretresene, ko je neka tovarišica pripovedo- vala o grozotah, ki jih počenjajo Nemci, skupno z iz- dajalskimi švabobranci v Ljubljani. Noč za nočjo vo- zijo ljudi v zapore, ene pošiljajo v Berlin, moške pa v Dochau, ki ga imenujejo večni ogenj slovenstva. V - tem taborišču noč in dan gori krematorij in spreje- ma vaše žrtve.

Delegatke so se zaklele, da ne bodo dopustile , da bi domobranci razbili narodno enotnost na Primor skem. V današnji borbi, ko divja po vsem svetu boj - proti suženjatvu in tiranstvu, je mesto vsakega poš tenega Slovenca v narodno-osvobodilni vojski. Z ogor čenjem so obsodile ne samo domobrance, ampak tudi - "sredince", ki stoje ob strani v tej borbi.

Izjavile so, da se ne smemo zanašati, da nas bo- do drugi osvobodili. Dobro se moramo zavedati, da je edino oborožena borba pod vodstvom maršala Tita edi na pravilna pot slovenskega in vseh drugih narodov Jugoslavije.

Pozvale so vse matere in žene naj z vsemi sila= mi podpre mobilizacijo v narodno vojsko in naj po šlejo svoje može in sinove v partizane. Izrazile so svoje pripravljenost prevzeti na svoja ramena vso - težo dela v zaledju, samo da bo šlo čimveč moških v

partizane. V dvorani so zadoneli enoglasni klici :
Vsi v partizane, vse za partizane!

Za vse prisotne bo ostala ta konferenca primorskih žena in deklet nepozabna. Čutili smo, da se uveljavljajo žene z vso silo v političnem življenju - svojega naroda. Prvič v zgodovini so žene govorile o političnih smernicah in razpravljale o svoji usodi in o usodi vsega naroda ter so pri tem pokazale vso svojo zrelost. Pokazale so, da se zavedajo svoje enakopravnosti, jim jo je prinesla narodno-osvobodilna borba slovenskega naroda. Pokazale so, da so vredne tega zaupanja in da so tudi sposobne doprinesati velik del k današnji borbi slovenskega naroda in k bodoči izgradnji svobodne slovenske domovine.

Katja

POTEK KONFERENCE

Od vseh strani primorske zemlje so se zgrnile zastopnice naših borbenih žena in deklet na prvo - Pokrajinsko konferenco. Članice SPŽZ, ki so prihajale iz bližnjih vasi, so skupaj z delegatkami napolnile do zadnjega kotička prostorno dvorano, ki je bila za to priliko okrašena z zelenjem, med katerim so se prepletali trakovi slovenske trobojnice. Na pročelju so visele slovenska, jugoslovenska in ruska zastava, slika našega maršala in voditelja tovariša Tita in slika voditelja vseh zatiranih narodov tovariša Stalina. Po stenah so se brali napisi: Živel tovariš Tito, Naj živi tovariš Stalin, Živela NOVJ, Živela nepremagljiva Rdeča Armada, Živela naša nova vlada, Živela AFŽ, Živela SPŽZ itd.

Otvoritev zborovanja

Ob 10 uri se je pričelo zborovanje. Naši bore so razvili zastavo in po dvorani je zadonelo mogo

čno in slovesno: "Naprej, zastava slave...". Nad 20 let je ta pesem spala v srcih primorske žene, nad 20 let ni smela glasno preko ustnic. Dne 2. februarja se je razlila po dvorani. Njeni zvoki so božali in izvajali solze sreče in zmagoslavja.

Tovarišica Nataša, članica Pokrajinskega odbora - SPZZ za Primorsko je otvorila prve Pokrajinske konference slovenskih žena in deklet na Primorskem in povdarila ta edinstveni trenutek, ker še nikdar do tedaj se niso zbrale slovenske primorske žene, da bi razpravljale o svoji in svojih otrok usodi in o usodi svojega naroda.

Pozdravila je vse navzoče, v prvi vrsti tovarišico Angelo, predsednico glavnega odbora SPZZ za Slovenijo, in tovarišico Heleno, članico Glavnega odbora - SPZZ za Slovenijo. Po dvorani je zadonel vzklik: "Živel Glavni odbor!" Na to je pozdravila tovariša Vilfana, podpredsednika Narodno-osvobodilnega odbora - (Pokrajinskega odbora OF za Primorsko Slovenijo) in člana Pokrajinskega komiteta KKO za Primorsko. Sledilo je viharo vzklikanje Pokrajinskemu NOO, KP-ju in tovarišu Vilfanu. Pozdravila je tovariša Damjana, sekretarja poverjeništvu PK ZSM za Primorsko. V dvorani se je dvignilo vzklikanje: "Živela borbeno primorska mladina!"

Nato je tovarišica podala besedo tovarišici Angeli, ki je v imenu Glavnega odbora SPZZ najpristrčneje pozdravila vse zborovalke in jim želela obilo uspeha pri njihovem delu. Prinesla je borbeno pozdravo ženam z onstran stare meje primorskim ženam. Rekla je: "Žene onkraj starih meja vemo, da ste bile ve tiste, ki ste ohranile slovenski jezik. S svojo borbo ste preprečile vse naklepe italijanskih fašistov, da bi iztrebili slovenstvo v tej naši prelepi deželi. Vem, da boste znals tudi v bodoče čuvati enotnost slovenskega naroda in enotnost narodov Jugoslavije, kot je naročil tovariš Tito (burni vzklik) "Živel tova-

riš Tito!") On je postal temelj za novo Jugoslavijo. Vzkliki: "Živela nova Jugoslavija!" "Vaša božična akcija, s katero ste pripravile 20.000 paketov našim borcem govorno pričajo o velikih jubilejih, ki jih gojite do naše vojske".

Zahvalujem se vsem primorskim ženam, za vso pomoč, ki so jo nudile našim internirancem, ko so se vsi o nemogli vračali iz Gonarsa in drugih taborišč.

V imenu Centralnega odbora AFZ vam prinašam pozdrave tovarišice iz Hrvatske, Bosne, Crne Gore, Makedonije. Vzkliki: "Živele naše sestre z juga!" Tovariš Tito je dejal, da je ponosen na delo, ki ga vrši naša žena. Ne žene moramo biti desna roka naši vojski in naši narodni oblasti. Ne matere, ki smo s težavo rodile otroke bomo podpirale našo vojsko, ki je jamstvo za srečnejšo bodočnost naših otrok."

Tovarišica Nataša se je toplo zahvalila za njene besede in podala besedo tov. Vilfanu.

Pozdravni govor tovariša Vilfana

Tov. Vilfan je prinesel borbene pozdrave Pokrajinskega narodno-osvobodilnega odbora in Pokrajinskega komiteta KPS za Primorsko, slovenski protifašistični ženski zvezi in čestitke k njenemu delu, z željo, da bi dosegla v bodoče še večjo uspehe. Rekel je, da če ne bi bilo sodelovanja žena in deklet, ne bi bilo tam, kjer smo, ne bi bili na pragu svobode.

Ve žene in dekleta ste se izkazale povsod. Polno je tistega drobnega dela, ki ste ga ve izvršile. Spominjam se samo vaše akcije za božič in mislim, da pravilno tolmačim misli naše vojske, da vam izrečem v nejnem imenu še enkrat zahvalo. (Vzkliki: "Živela naša hrabra vojska, živeli naši partizani") Ve ste steber političnega dela. Če pridem na zborovanje in vidim na njem večino žen in deklet, vam da bo zborovanje dobro uspelo. Žene niso nikdar krenile s...

borbe, ki jo je začrtal Izvršni odbor. Burni vzkliki: "Živel Izvršni odbor!" Matere, ve ste dale kar imate najdražjega. Dale ste svoje sinove v partizane. Marsi kateri izmed njih je žrtvoval svoje življenje za svobodo naše domovine. Gonili so vas po ječah, mučili so vas. Tudi marsikatera od vas nas je za vedno zapu stila. Spominjam se tistih deklet, ki so prišlo uka = željne v politično šolo, pa se je našel nekdo, ki je pripeljal zločinske morilce (vzkliki: "Smrt izdajal = cem!")

Eno moramo priseči : Za tiste, ki podpirajo okupa torja in njegovo bando, ki so krivi smrti naših naj = boljših, za tiste ni nič drugega kakor smrt!

Vem, da ste se odločile, da boste vzdržale v tej borbi do konca. A vendar si želite, da bi bilo kmalu = konec in se vprašujete kako je na fronti. Tam na vzhodu zmaguje Rdeča Armada pod vodstvom tovariša = Stalina (viharno vzklikanje Rdeči Armadi in tovari šu Stalinu) bliža se Estoniji in Balkanu in s tem tudi nam. Dne 23. februarja bo praznovala svojo 26. = letnico. Če bi jo ne bilo, bi tudi mi čakali golgo na svobodo. Naj ne bo vrha, kjer bi ta dan ne goreli kro sovi, naj nobo kraja, kjer bi ne bili napisi hvaležno sti, kjer ne bi proslavljali tega dne na dostojen na čin. (vzkliki: "Bomo")

Ve ponnito podrobno sklepe AVNOJ-a, ki je dokon = čno potrdil, da bo ta naša sveta zemlja pripadla sa = mo in edino Jugoslaviji. Če biše kdaj kak tujec ho = tel preko naših meja bodo stali za moje vsi Sloven = ci, in vsi Slovani, tja do Vladivostoka. AVNOJ je po = stavil novo vlado, kateri načeluje tovariš Tito, ki = že tretjo leto vodi borbo proti okupatorju. In prav mi Slovenci smo predlagali, da se podeli tovarišu Ti tu naslov maršala (burno vzklikanje: "Živel maršal Ti TO!" Begunska vlada je organizirala bratomorno vojno ki pomaga okupatorju. V našo novo Jugoslavijo ti lju dje nimajo dostopa. In to vlado je organiziral kraj

Peter (vzkliki: "Dol z njimi!")

Trihajam s predlogi in nasveti za nadaljno delo. Trebaje, da prevzamete našo častno odgovornost v našem javnem življenju. Tako malo tovarišic je v terenskih odborih. Morale bi biti v gospodarskih komisijah, roditeljskih svetih in v vsaj javni upravi. Zavedati se morate, da ste enakopravne v borbi. Če bo ste v njej sodelovale, bomo z lahkoto premagali teža ve, ki nas ločijo, od končnega cilja. Sedaj boste pretresale svoje delo in naredile načrt za bodočnost. Ve slovenske matere in žene ste vir življenja slovenskega naroda. Ko gradimo Slovenci svoj narodni dom, stopa v ospredje slovenska žena, ki postaja enakopravna svojemu moškemu tovarišu. Odpira se ji pot svobode. Strli bomo fašizem, ki je nas Primorsko Slovence tlačil 25 let in s tem bomo strli tudi tistega, ki je izrabljaj žene in jo najbolj zapostavljaj. Naj živi slovenska žena, najsvetejša pobornica nove Jugoslavije. Naj živi močna, trdna Jugoslavija! (Burno in dolgotrajno vzklikanje in ploskanje.)

Tople in borbene so bile besede tov. Vilfana. Prišle so iz srca in segle naravnost v srca.

Tovarišica Nataša se je zahvalila zanje in podala besedo tovarišu Damjanu, ki je najprej pozdravil v imenu mladine zborovanje žena in deklet. V svojem govoru je poveličal primorsko mater, katera je rešila otrokom slovenski jezik, katera je vzgojila mladi no, da z lahkoto prenaša žrtve, ki jih terjaja danes naša narodno-osvobodilna borba. Tropadla je vse tista trhla fašistična stavba, ki je zastrupljala našo mladino in propadlo bo vse kar nima v narodu korenin. Cimvečje bo naše sodelovanje v borbi, tem bližje je svoboda. Zato na delo za pomoč naši vojski!

Ko je tovariš Damjan končal svoj govor se mu je tovarišica Nataša zahvalila in podala besedo tovarišici Katji, katera je dala podrobno poročilo o dase-

danjem delu.

Podala je razvoj ženskega gibanja v bivši Jugoslaviji in razvoj organizacije SPZZ v Sloveniji. Konkretno za Primorsko pa je uvedla njene uspehe in - izrekla izrečno pohvalo tovarišicam iz Brkin, Krasa in Pivke. Na osnovi še doseženih uspehov je pozvala vse borbene primorke za še večjo delavhost in pomoč narodni oblasti ter naši vojski.

Njenem poročilu so sledili viharni vzkliki naši partizanski vojski, protifašistični ženski zvezi, Kati Pejnovič predsednici APZ in prvemu kongresu - SPZZ za Primorsko.

S tem je bil dopoldanski program končan.

----- ... -----

Popoldne se je zborovanje nadaljevalo. Politični referat je podala tovarišica Angela, predsednica Glavnega odbora SPZZ za Slovenijo.

Referat tovarišice Angele

"Tovarišice primorske Slovenke! Prvič v zgodovini boste lahko danes izrazile svoje narodno prepričanje in obsodile vse, kar je krivo vašega 25 letnega trpljenja. Danes smo vse Slovenke prvič v zgodovini slovenskega naroda enakopravne. Prvič - partizanski enotam, ki so organizirale prve partizane na Primorskem, se moramo zahvaliti, da se je podrla meja ki nas je ločila 25 let in da lahko zborujemo.

Zene onstran starih meja smo vedno razumele vašo bol, vaše trpljenje v katero vas je pahnil fašizem, ki vam je jemal sinove za svoje osvajaalne boje v Abesiniji in Španiji in končno za rusko fronto. Ve ste pričakovale rešitev od stare Jugoslavije. Ne pa smo vedele da vas ona ne more rešiti, ker njena vojska ni bila ljudska, temveč vojska potokolonskih generalov, kakor je Rupnik. Njeni voditelji so hujskali

narode drugega proti drugemu in ko je prišla vojna vihra, so njene narode prodali.

Občutila nam je vso gnilebo razmer, ki je bila v Jugoslaviji, in borbo Komunistične Partije proti fašizmu, ki si je vtiral pot v Jugoslavijo. Radi izdaje generalov in politikov je Jugoslavija v nekaj dneh propadle. Okupacija, ki je sledila, nam je prinesla trpljenje, prinesla nam je pa tudi narodno-osvobodilno borbo. V tistih težkih dneh je Komunistična Partija Slovenije dala pobudo za ustanovitev Osvobodilne fronte. V narodno osvobodilnem boju sodeluje v polni meri tudi žena. Žena se bori kot borca, bolničarka in politična delavka ob rami svojega možkega tovariša in postaja z njim enakopravna.

Leta 1941. sta bili pred nami dve poti: pot časti in pot hlapčevstva. Če bi sprejeli drugo, bi naš sinovi krvaveli na ruskem bojišču za tuje interese. Slovenske žene so razumele to do dna. Z vsemi močmi so podprle partizanstvo, v katerem je naša rešitev. Tov. Angela je opisala nastanek naših partizanskih edinic, ki so zrastle v mogočno narodno-osvobodilno vojsko. Pokazala je na klaverno ponašanje Hitlerjevih pomočnikov: bele in plave garde, ki so krivi, da so na tisoče domov požganih, da je na tisoče naših ljudi trpelo in trpi v taboriščih. Jamstvo, da vse trpljenje in vsa prelita kri ne bo zastonj, so sklepi AVNOJ-a, lani novembra meseca. Tov. Angela podala kratko a jasno sliko o pomenu naše nove jugoslovanske vlade pod vodstvom tovariša Tita, ki bo znala očuvati vse pridobitve triletno narodno osvobodilno borbo narodov Jugoslavije.

Tov. Angela je končala svoj referat z izrazi občudovanja za slavne zmage Rdeče Armade in za požrtvovalno delo naših ruskih sestera. "Slovenske žene bomo sledile vzgledu ruskih žena. Delale bomo -

za našo vojsko, živele bomo le za naše osvobojenje."

Njen govor so neprestano prekinjali vzkliki in ploskanje tovarišic. Vzklikale so naši vojski, AVNOJU tovarišu Titu, Komunistični Partiji Sloveñije, Centralnemu komitetu in njegovemu sekretarju tov. Luki; z ne popisnim navdušenjem so pa prekinjale govornico, ko je govorila o borbah in zmagah Rdeče Armade z vzkliki tovarišu Stalinu, Sovjetski Rusiji, Rdeči Armadi, in ruskim sestram. Po govoru je sledilo viharno ploskanje, vedno novi vzkliki so se trgali iz prs zborovalk. Zdelo se je, da jim ne bo konca.

Ko se dvorana počasi pomirila, je tov. Nataša otvorila debato.

K debati se je oglasilo 28 tovarišic. Ni pa bila to navadna debata, kot je običajno pri takih zborovanjih. Bile so navdušene in pretresljive izpovedi tovarišic o trpljenju in o borbi vsega naroda. Govorilo je njihovo srce do kraja predano naši narodni osvobodilni borbi. Te izpovedi so priklicale vsem navzočim solze v oči. (Prizore iz debate bomo objavili v prihodnji številki. Opomba uredništva).

Na koncu debate je vsa dvorana obsodila enogla = eno po ÷le domobranske izdajalce, Hitlerjeve biriče - in valpce, ki pomagajo hitlerjanskim bandam uničevati slovenski narod. Obsodile so izdajalsko begunsko vlado v Kairu, ki je iz tujine organizirala bratomorno klanje in se v ÷injala Hitlerju. Obsodile so izdajalskega kralja, ki je središče, okoli katerega se zbira vsa protiljudska klika, ki upa, da se bo s pomočjo kogarkoli zopet vrnila v Jugoslavijo in ponovno segla jugoslovanskim narodom na vrat. Zahtevale so, - la naj zapadni zavezniki obsodijo begunsko vlado in naj prekinejo z njo vse stike. Obsodile so pa tudi - vse tiste, ki stoje v današnjem narodno-osvobodilnem boju ob strani in čakajo, da jih bodo drugi rešili. To tovarišice so povdarjale, da si bomo le z borbo pribori

li svoje mesto v bodočem svetu, ne pa z brezplodnim govoričenjem, kot delajo ti takozvani "sredinci". Enoglasno je zagrmelo po dvorani: "Vsi v partizane! - Borba je naša edina pot!" Deleгатke so soglasno dle nile, da bodo žene prevzele vse delo na svoja rame - na v zaledju, upravno in politično. Vsi moški morajo v partizane, da bo čimprej zavihrala v naši svobodni domovini slovenska zastava s peterokrako rdečo zvezdo.

Referat tovarišice Helene

Referatu tovarišice Angele je sledil organisa - cijski referat tov. Helene, članice Glavnega odbora SPZZ. V njem nam je podrobno očrtala kako je nastala na pobudo Osvobodilne fronte SPZZ, v kateri je lahko tudi slovenka mati in žena borka za svobodo slovenskega naroda, ne da bi zgrabile za puško in pustile svojega doma in otroke. Na kratko je opisala organiziranje SPZZ na Primorskem in organizacijo SPZZ in AFZ, v kateri so povezane tovarišice vse Jugoslavije. Izčrpno je govorila o vseh nalogah, ki jih izvršuje in jih ima SPZZ. Osnova vseda dela, ki smo ga vršile in ki ga vršimo in še stoji pred nami pa je zgraditev novega človeka, poštenega, resnicoljubnega in svobodnega, ki ga more oblikovati kot vzgojiteljica slovenska žena. Končala je svoj referat z vzklikom: "Naj živi slovenska žena, ustvariteljica novega človeka, ustvariteljica tovarštva svobodnih, veselih in čelavnih ljudi".

Tudi po tem referatu se je razvila živahna debata.

Po zaključeni debati je tov. Oran preditala po zdravne brzojave AVNOJ-a in Nacionalnemu komitetu osvoboditve Jugoslavije, tovarišu Titu; Izvršnemu odboru Centralnemu komitetu KPS in Centralnemu odboru AFZ ter pokrajinskemu odboru OF za PS, Pokra

rajskem komitetu KPS za PS in Glavnemu odboru ZKM.
Vsi pozdravi so bili s navdušenjem sprejeti.

Sledila je volitev. Izvoljen je bil ves dosedanji
iniciativni odbor. Vanj je bila sprejeta ena nova -
članica. Za častno članica Pokrajinskega odbora SPZZ
pa je bila izvoljena na splošno željo mati Junaki -
nja.

Zborovanje se je zaključilo z vzklikanjem tovari
Šu Titu in s pesmijo: "Naprej zastava slave..."

Zvečer je bil prirejen lep kulturni večer. (O tem
bomo poročale v prihodnji številki. Oromba uredni št
štva).

Mara

POZDRAVNI PISMA IN JAVKE POSLANE IZ PRVE
POKRAJINSKE KONFERENCE SPZZ ZA PRIMORSKO

AVNOJ-u in Nacionalnemu komitetu Jugoslavije.

Primorske žene na svoji prvi Pokrajinski konferen
ci zbrane pošljamo borbene in plamteče pozdrave AVNOJ
-u in naši prvi pravi ljudski vladi Nacionalnemu ko
mitetu osvoboditve Jugoslavije zavedajoč se velikega
dne drugega zasedanja AVNOJ-a in njegovih odlokov -
med njimi tudi odlok o priključitve Primorske k novi
Jugoslaviji.

Primorske žene so na svoji prvi konferenci obsodi
le begunsko londonsko vlado s kraljem Petrom na čelu
radi njenega izdajalskega delovanja, ker pomaga Nemcem
pobijati naše partizane in požigati naše domove.

Primorske žene zahtevamo od zapadnih zaveznikov,
da takoj prekinejo vse stike z izdajalsko begunsko-
londonsko vlado in priznajo Nacionalni komitet osvo
boditve Jugoslavije kot pravo edino zakonito ljudsko
vlado.

Prvemu maršalu Jugoslavije tov. Titu

Zastopnice vseh borbenih žena Primorske, Slovenske

Benečije in Istre pošiljajo s svoje prve Pokrajinske konference svoje borbene plameteče pozdrave Vam genijalnemu vojskovedcu in Vrhovnemu komadantu Narodno-osvobodilne vojske Jugoslavije, ki nas je s svoje krýžo rešila 25 letnega suženjstva. Zavedamo se da je naša s slave ovenčana vojska pod vašim vodstvom jamstvo za našo svobodo in srečnejšo bodočnost v novi demokratični svobodni Jugoslaviji.

Izvršnemu odboru Osvobodilne fronte
slovenskega naroda

S svoje prve Pokrajinske konference vam pošiljamo kot zakoniteru zastopniku slovenskega naroda - protifašistke s Primorske svoje borbene pozdrave in vam izrekamo svojo globoko hvaležnost in priznanje za rodno vodstvo slovenskega narodno-osvobodilnega gibanja iz katerega je zrasla Narodno-osvobodilna vojska Slovenije, ki je osvobodila našo Primorsko iz 25 letnega suženjskega italijanskega fašizma.

Centralnemu komitetu Komunistične Partije
Slovenije

S prve Pokrajinske konference pošiljamo primorske žene protifašistke Komunistični Partiji Slovenije svoje borbene in hvaležne pozdrave. Zavedamo se, da Primorska ne bi bila osvobojena brez KPS in brez osvobodilnega gibanja slovenskega naroda, katerega ne bi bilo brez KPS. Posebej pa pozdravljamo Komunistično Partijo kot prvoboriteljico za enakopravnost žene in kot poroka, ki bo vedno na vsakem koraku ščitila pravice žena.

Centralnemu odboru APZ za Jugoslavijo

Primorske žene in dekleta zbrane na prvi Pokrajinski konferenci SPŽZ vam pošiljamo borbene pozdrave. Zavedajoč se svojih dolžnosti v narodno -

osvobodilni borbi bomo z vsemi silami podprle junaško borbo in napore žena vse Jugoslavije za zgraditev boljše, srečnejše skupne domovine, v kateri bodo tudi žene dobile vse pravice .

8. MAREC - PRAZNIK VSEH BORBENIH ŽENA

Pred 30 leti je predstavljal 8. marca kot praznik borbe delovnih žena vsega sveta. Od takrat naprej so delovne žene so ta dan demonstrirale po ulicah velikih mest in dajale duška svojemu sovraštvu, do vseh onih, ki so vzdrževali žene v suženjstvu, ki so izkoriščali človeka po človeku. Večkrat so bile te demonstracije razbite s policijskimi podreki in bajoneti žandarjev. Toda borbe žena niso mogle zadušiti, ker jo je vodil delavski razred s svojo revolucionarno Partijo na čelu, ki v borbi nikdar ne kloni. Tako je proslava 8. marca začela kot borba za žensko enakopravnost.

8. marca, praznik borbenih žena, praznovan v znamenju borbe proti krivični vojni.

V prvi svetovni vojni, ki je gnala družinske očete v vojno klavnico so ostale žene in matere s svojimi otroki same doma, s skrbjo kako preživeti družino. Treba je bilo rešiti svet tega neplodnega klanja, ta krivične vojne. Delovski razred je prevzel nase to na logo. Ruske delavske žene so prve odgovorile na poziv Lenina, ki se je glasil: "Mirni in delavni prenehajte s tem medsebojnim klanjem, ki je v korist covajalcom žene in matere mnogih zatiranih narodov so se odzvale temu pozivu. Najglasneje in najodločnejša je dvignila svoj protest proti krivični vojni Roza Luxemburg, znana bojovnica za žensko pravico. Tedaj so si delovne žene zbrale 8. marec za mednarodni ženski dan. Ta dan so izbrale zato, ker se je na ta dan vršila prva demonstracija, s katero so žene zahtevale enakopravnost.

V letih 1914-1917 je bilo največje zlo imperia-
listična vojna, največji sovražnik žena in mater so
bili netilci te vojne. In zato se je 8. marca v vseh
teh letih v znamenju ostre borbe proti vojni. Na ta
dan so žene manifestirale svojo borbo: "Konec krivi
čni vojni!" Na čelu te borbe je bila ruska Partija
boljševikov.

Najlepša proslava 8. marca je bila ona, ki je za
ruske žene pomenila konec vojne. To je bilo leta -
1917. ko so ruske žene šle na ulice in manifestira-
le svoje zahteve: "Mir in kruh!" Takrat so ruski vo-
jaki skupno z delavci obrnili orožje proti zasovra
ženim carskim oficirjem. Strajkujoči so si, podali -
roke z ženami in vojaki, osvojili so Petrovgrad. Ta-
ko so ruske žene proslavile svoj zadnji 8. marec v
suženjstvu. Takrat so dosegle enakopravnost, svobodo
blagostanje in mir. Od tedaj je ženski dan za sovjet
ske žene praznik svobode in proslavljale so ga
kot takega vse do te vojne. V letih borbe proti faš-
šizmu pa ga slavijo v znamenju borbe proti smrtne-
mu sovražniku, nemškemu fašizmu. V sovjetski domovini
so spoznale, kaj se pravi biti srečna žena in mati
in za to srečo se borijo kot levinje. Njihova ljube
zen do Rdeče Armade je neizmerna, njihova pomoč Rde
či Armadi je nad vse izdatna.

V stari Jugoslaviji mnoge nismo vedele za 8. mar-
rec. Nismo vedele kaj nam grozi, od fašizma, dokler
nam ni Komunistična Partija pokazala vso nevarnost
ki grozi ženi in materi in vsemu narodu od tega zla
KP nam je odprla oči: "Ne delajte si utvar. Laž je,
da vam fašizem nudi mir in dom, in družinsko srečo"

In res, kar je KP v svoji previdnosti prerokovala
se je zgodilo. Razgalil se je fašizem v svoji krutni
ostudni goloti. Matere in žene smo doživle najh jše

kar nas more doleteti : požigajo nam domove morijo - nam otzake, ubijajo može, posiljujejo hčere, streljajo sinove.

Letos 8. marec je že tretji, ki ga mi praznujemo v znamenju borbe proti fašističnemu okupatorju, za o svoboditev našega naroda in vseh narodov Jugoslavije. Kajti mednarodni ženski dan praznujemo vedno v smislu mobilizacije vseh ženskih sil za dosego tistih ciljev, za katere se žene takrat borijo. Pred 30 leti so se borile za enakopravnost. V letih svetovne vojne so se borile proti krivični vojni, po končani svetovni vojni spet za ženske pravice, sedaj se bori mo za zmago narodno-osvobodilnega gibanja, za mir, to da ne za mir za vsako ceno, temveč za zmagoviti, zmagoviti mir, ki ga ne bomo dosegli drugače kot z najo strejšo borbo.

In zato bomo letošnji mednarodni ženski dan praznovali v znamenju velike ljubezni do naše vojske . Dale bomo naši vojski več, kot smo dale do sedaj, da bo še bolj zmagovita bila po sovražniku in ga končno izgnala iz naše svete zemlje. Praznovale bomo 8. marec skupno z ženami vse Jugoslavije, ker smo vse e na sama protifašistična zveza žena. Naša vojska se - pod modrim vodstvom našega Tita bori za svobodo - vseh narodov Jugoslavije in me bomo pomagale, da se njihova enotnost še bolj poglobi.

(Iz okrožnice Glavnega odbora)

PRIMORSKA MATI

Na prvi pokrajinski konferenci sem se srečala z materjo, ki ji pravijo radi njenega junaške ponašanja pred nemškimi okupatorji "Junakinja".

Sedela je v prvi vrsti. Še opazila je nisem, dokler ni vstala s svojega sedla. Bila je visoka, krepka in lepa žena, oblečena v preprosto črno obleko. Glavo so

ji pokrivali črni lasje, med katerimi še nisi opazil sivih pramenov. Vsa njena pojava je bila v skladu z njo samo. Vse oči so se obrnile k njej in jo napeto gledale. Počasi kakor da bi izbirala svoje misli je izpregovorila. Njena beseda je bila jasna in krepka, osvojila je takoj vse poslušalce, pritegnila vsa srca. Prej glasna dvorana je hipoma onemela in prisluhnila besedam matere Junakinje.

Takole je govorila junaška mati:

"Tudi jaz sem mati treh partizanov. Dva sta mi že padla in ni mi žal, da sem vzgojila take sinove. Naj ne bo matere, ki bi ji bilo žal če bi njen sin ali brat padel v boju za svobodo, naj ne bo matere, ki bi dala svoje sinove belogardistom. Fašistom ste dajale svoje sinove. Kadar je fašizem klical, ni nihče rekel: Mi ne gremo! Sedaj ko, kliče naš narod se neka tere matere izgovarjate na bolne sinove in ne mislite na sramoto, ki vas bo oblila tisti čas, ko bomo zadihali svobodo. Izgovarjate se, da vam bodo požgali hišo, če bi šel sin v partizane. Kaj zato, če požgejo saj bomo po vojski zgradili novo, lepšo in večjo. Sedaj se pripravljamo na nekaj velikega in za to veliko moramo žrtvovati vse."

Njeni stavki so presunili navzoče. V globoki ga njenosti je zapela dvorana: "Kot žrtve ste padli". Tudi mati junakinja je pela in bila je visoko zravnan. Njena pest je bila krčevito stisnjena in je klicala po maščevanju. Njen glas je bil mehak in čist. V očeh sta ji blesteli dve svetli solzi. Vedela sem, da je v tistih trenutkih videla v duhu svoja dva fanta, krasna mladeniča, katere je žrtvovala za našo sveto borbo.

V odmoru sem stopila k njej. Radà bi se bila še kaj pogovorila z njo, in zvedela še kaj iz njenega življenja.

"Tako sem vesela, da sem te spoznala, tovarišica. Tvojega sina sem spoznala že pred meseci, krasen fant

"Ali ti mojega sina poznaš?" mi je rekla in postala takoj bolj zaupna do mene.

Pogovorila sva se tako, kakor bi si bili znan ki že dolgo vrsto let. Grozne dneve je prestala ma ti junakinja v zadnjih mesecih te naše borbe. Nik- dar se ji ne bodo izbrisali iz spomina, ker se z bri sati ne dajo. Še zamamiš jih komaj.

Po razsuli Italije se je odločil tretji sin, da gre v partizane. Velik, stagit mladenič je bil, življenja in upanja poln. Pristrčno sta se poslovila z materjo tisti večer in nista niti od daleč - slutila da se poslavljata poslednjč. Ni slutila, da bo za vedno izgubila svojega otroka, ko je odhajal - čez domači prag in stopil na trdo cesto. Izdajalče va stopinja mu je sledila prav do podrtije, kjer je prenočil. Proti jutru so prišli Nemci in so ga ubi li. Zdrav je zapuščal prejšnji dan domačo vas, mrtve se je drugi dan vračal vanjo. Nemci so ga pripelja li na lojterskem vozu vsega razmesarjenega in krva vega. Sklicali so skupaj vso vas, hoteli so vedeti - čigav je. Zatajiti je morala svojega otroka, če prav se ji je srce trgalo od bolečin. Niti ena solza ni smela preko njenega lica. Nemški psi pa so lajali - vanjo, da je psica in ne mati, ker ne joče za svojim otrokom. Ona pa je morala tajiti, tajiti do skrajno sti. Šele, ko so ji pokazali njegovo legitimacijo - s sliko, ni mogla tajiti več. Namesto, da bi sprem - ljala svojega otroka mrtvega na njegovi poslednji - poti, je morala v zapor.

Dva sinova je žrtvovala za svobodo naše Pri - morske, za vsakega posebej je trpela, a trpljenje je ni strlo, le ojeklenelo jo je. Gledala sem jo pozne je, kako je spremljala z največjo pozornostjo potek konference in zdelo se mi je, da živita njena dva - mrtva sinova v njenem delu.

O B J A V A

Razpisujemo plemenito tekmo okrožij in rajonov ter vasi v nabiralnem mesecu od 8.II.-8.III.44.V tem mesecu bomo pridno zbirale vse potrebno za naše ranjene borce.Točnejša navodila so dobili okrožni odbori SPZZ.Prihodnjič bomo objavile imena okrožij - rajonov in vasi,ter imena tovarišic,ki se bodo izkazale najboljše pri tem delu.

Pridno na delo,naše geslo v tem času mora biti "Vse za naše ranjene borce!"

Smrt fašizmu + svoboda narodu!

PO SPZZ za Primorsko

OKROŽJA TEKNUJEJO .

Kraško okrožje je nabralo v mesecu januarju preko 50.000 lir,prostovoljnih prispevkov,56 kg.masti in 23 l olja

Ajdovsko okrožje je nabralo v mesecu januarju - 51.000 lir prostovoljnih prispevkov in posojila

V Trstu je postavljen okrožni odbor in tovarišice so se vrgle z vso požrtvovalnostjo na organizacijsko delo

Okrožje Brkini.Tu so prerejale masovne mitinge po vaseh v zvezi s kampanjo za AVNOJ.

Tovarišice iz Tolminskega okrožja,so organizirale delovne čete,ki pridno delujejo.

Fivško okrožje se je v zadnjem mesecu zelo dvignilo in ga danes štejemo v vrsto najboljših okrožij.

Vsi do danes doseženi uspehi nam morajo biti le v zpodbudo in nam dajati še več volje in stopnjevatosti naše delavnost in borbenost.

PO SPZZ za Primorsko

1874

Handwritten text, likely a letter or report, starting with "K...".

Handwritten text, likely a letter or report, starting with "K...".

Handwritten text, likely a letter or report, starting with "K...".

Handwritten text, likely a letter or report, starting with "K...".

Handwritten text, likely a letter or report, starting with "K...".

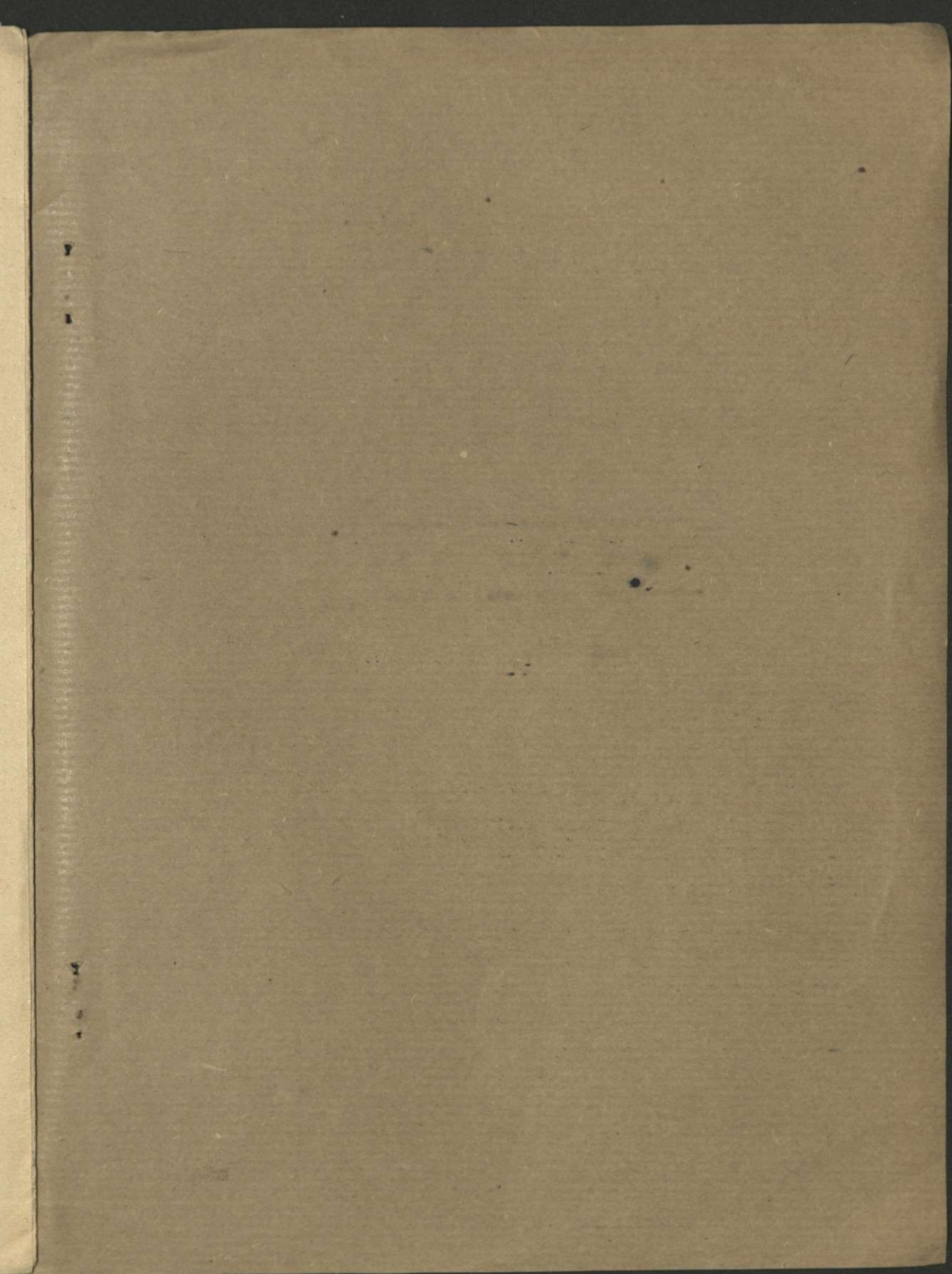
Handwritten text, likely a letter or report, starting with "K...".

Handwritten text, likely a letter or report, starting with "K...".

Handwritten text, likely a letter or report, starting with "K...".

Handwritten text, likely a letter or report, starting with "K...".

Tehnika " JAVORNIK "

Cena Lit. 2